

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001

тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83

E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,
themis@minjust.gov.ua

Web: <http://www.minjust.gov.ua>,
код згідно з ЄДРПОУ 00015622

**Міністерство економіки,
довкілля та сільського
господарства**

Щодо проєкту Закону (реєстр. № 14062 від 22.09.2025)

Міністерство юстиції України у зв'язку з дорученням Прем'єр-міністра України Юлії Свириденко від 10 жовтня 2025 року № 32566/1/1-25 до звернення Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку від 06 жовтня 2025 року № 04-16/03-2025/230250 розглянуло проєкт Закону України «Про скринінг прямих іноземних інвестицій» (реєстр. № 14062 від 22 вересня 2025 року) (далі – проєкт Закону), внесений на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України Наталухою Д.А. та іншими, і повідомляє про низку недоліків, наявних у проєкті Закону.

1. Згідно з абзацом другим частини першої статті 1 проєкту Закону моніторинг прямих іноземних інвестицій – процес збору та аналізу даних про прямі іноземні інвестиції, здійснені іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності, які надають їм право на участь в управлінні суб'єкта скринінгу прямих іноземних інвестицій, з метою оцінки їх впливу на національну безпеку України.

Прямі іноземні інвестиції – цінності, що вкладаються іноземним інвестором в об'єкти інвестиційної діяльності з метою отримання права на участь в управлінні суб'єктом скринінгу прямих іноземних інвестицій;

Водночас у інших положеннях законопроєкту застосовуються, наприклад, формулювання «іноземні інвестиції у суб'єкта», «суб'єкти господарювання, прямі іноземні інвестиції в які підлягають скринінгу» (статті 2, 3, 8, 9 та інші), що вказує на неоднаковий підхід при визначенні засад здійснення іноземних інвестицій.

2. Згідно з абзацом третім частини першої статті 1 проєкту Закону правочином щодо здійснення прямих іноземних інвестицій є юридично оформлена дія (договір, угода або інший правочин), здійснена іноземним інвестором, яка спрямована на набуття ним права власності, участі або контролю в суб'єкті скринінгу прямої іноземної інвестиції, з метою отримання цивільних прав та обов'язків, пов'язаних з такою інвестицією.

Відповідно до абзацу четвертого частини першої статті 1 проєкту Закону прямі іноземні інвестиції є цінності, що вкладаються іноземним

БЕЛАСКОД
Міністерство юстиції України
№ 149806/13965-4-25/8.1.6 від 16.10.2025
Підписувач Ференс Олена Миколаївна
Сертифікат 382367105294AF9704000000DE6401004C620803
Дійсний з 29.10.2024 16:09:12 по 29.10.2025 16:09:12

інвестором в об'єкти інвестиційної діяльності з метою отримання права на участь в управлінні суб'єктом скринінгу прямих іноземних інвестицій.

Слід зауважити, що зазначені положення містять неузгодженість в частині обумовлення мети, з якою можуть здійснюватися інвестиції.

Так, у першому визначенні йдеться про «набуття права власності, участі або контролю в суб'єкті скринінгу», а в другому – про «отримання права на участь в управлінні суб'єктом скринінгу».

Також слід зазначити, що використання термінологічної конструкції «юридично оформлена дія» залишає відкритим питання щодо її змісту та нормативного навантаження, а також може викликати хибне враження, що дія може бути оформленою не юридично чи не оформленою юридично.

Звертаємо увагу, що відповідно до частини першої статті 202 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

Окремо слід зазначити, що поняття «угода» застосовувалося в Цивільному кодексі Української РСР від 18 липня 1963 року, який втратив чинність з набранням чинності 01 січня 2004 року ЦК України.

Наразі у ЦК України використовується поняття «правочин», про яке згадано вище. Крім того, згідно з частиною другою статті 202 ЦК України правочини можуть бути односторонніми та дво- чи багатосторонніми (договори). Відповідно до частини першої статті 626 ЦК України договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

Отже, з огляду на наведене доцільно використовувати терміни «правочин» та «договір».

3. Абзацом четвертим частини другої статті 1 проекту Закону передбачається, що в цьому Законі терміни «критична інфраструктура», «оператор критичної інфраструктури», «сектори критичної інфраструктури», «життєво важливі функції та/або послуги», «категорії критичності», «об'єкт критичної інфраструктури», «безпека критичної інфраструктури», «секторальний орган у сфері захисту критичної інфраструктури» – вживаються у значеннях, наведених у Законі України «Про критичну інфраструктуру».

Разом з тим в результаті аналізу проекту Закону встановлено, що терміни «категорії критичності» та «безпека критичної інфраструктури» по тексту законопроекту не використовуються, у зв'язку з чим надання їх в переліку термінів є нелогічним та, на наш погляд, потребує виключення.

4. Абзацом п'ятим частини першої статті 1 проекту Закону пропонується надати визначення терміна «Реєстр іноземних інвесторів», згідно з яким це автоматизована система, що містить перелік іноземних інвесторів, щодо прямих іноземних інвестицій по яких було здійснено скринінг прямих іноземних інвестицій в цілях цього Закону.

Статтею 18 проекту Закону, якою передбачається врегулювати відносини стосовно Реєстру іноземних інвесторів, пропонується, що для цілей моніторингу проведення скринінгу прямих іноземних інвестицій, передбаченого статтею 19 цього Закону діє Реєстр іноземних інвесторів.

Наповнення даними Реєстру іноземних інвесторів здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну інвестиційну політику, на основі відомостей, наданих іноземними інвесторами, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

До проєкту Закону в цілому в частині пропонованого розкриття терміна «Реєстр іноземних інвесторів» та змістовного наповнення відомостями щодо Реєстру іноземних інвесторів варто зазначити, що правові, організаційні і фінансові засади створення та функціонування публічних електронних реєстрів встановлює Закон України «Про публічні електронні реєстри», дія якого поширюється на відносини, що виникають у сфері публічних електронних реєстрів під час створення, ведення, взаємодії, адміністрування, перетворення, модифікації та припинення публічних електронних реєстрів (стаття 1).

Частиною другою статті 3 Закону «Про публічні електронні реєстри» встановлено, що ведення усіх реєстрів, за допомогою яких органи державної влади, органи місцевого самоврядування, саморегулівні організації, юридичні особи публічного права, їх посадові особи, інші уповноважені законом особи здійснюють збирання, оброблення та поширення офіційної інформації про передбачені цим Законом та іншими законами об'єкти реєстрів, здійснюється в електронному вигляді відповідно до вимог цього Закону, законів або інших актів законодавства, згідно з якими вони створені, та є публічними електронними реєстрами.

Відповідно до пункту 12 частини першої статті 2 вказаного Закону публічний електронний реєстр (реєстр, кадастр, реєстр тощо) – це інформаційно-комунікаційна система, що забезпечує збирання, накопичення, захист, облік, відображення, оброблення реєстрових даних та надання реєстрової інформації.

Тобто Закон України «Про публічні електронні реєстри» визначає публічний електронний реєстр як інформаційно-комунікаційну систему.

Крім того, частиною третьою статті 4 Закону України «Про публічні електронні реєстри» встановлено, що виключно законом або іншим актом законодавства, згідно з яким створено реєстр, визначаються відомості, зазначені у частині другій статті 26 цього Закону (крім випадків, визначених статтями 40 і 41 цього Закону).

Водночас проведений аналіз проєкту Закону, яким передбачається створення Реєстру іноземних інвесторів, не виявив у ньому усіх необхідних відомостей, які мають визначатися щодо цього реєстру відповідно до вимог частини другої статті 26 Закону України «Про публічні електронні реєстри», що не забезпечує завершеності механізму правового регулювання та дотримання вимог вказаного Закону.

5. У частині третій статті 1 та у статті 2 законопроєкту міститься посилання на Господарський кодекс України.

Однак Господарський кодекс України втратив чинність з 28 серпня 2025 року згідно із Законом України від 09 січня 2025 року № 4196-IX «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб».

6. Статтею 5 проєкту Закону передбачається, що центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну інвестиційну

політику, проводить скринінг прямих іноземних інвестицій та приймає рішення щодо погодження, погодження за певних умов чи відмови у вчиненні правочину, спрямованого на здійснення прямих іноземних інвестицій.

При цьому статтею 6 проєкту Закону передбачається, що до повноважень Комісії належить, зокрема, підготовка рішень про скринінг прямої іноземної інвестиції, відмови в погодженні у здійсненні прямих іноземних інвестицій, а також висновків про ризики, що пов'язані із змінами в структурі власності іноземного інвестора.

Тобто стаття 5 законопроекту вказує на можливість прийняття трьох рішень. Водночас у статті 6 законопроекту при застосуванні формулювання «рішень про скринінг прямої іноземної інвестиції» не розкривається зміст відповідних рішень, що може призвести до неоднозначного практичного застосування припису.

7. Проєктом Закону, зокрема, статтею 6 пропонується визначити необхідність утворення та існування колегіального консультативно-дорадчого органу з питань скринінгу прямих іноземних інвестицій – Комісії з питань оцінки впливу прямих іноземних інвестицій, яка утворюється при центральному органі виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну інвестиційну політику.

Комісія з питань оцінки впливу прямих іноземних інвестицій (далі – Комісія) складається з Голови, двох його заступників, секретаря та членів.

До складу Комісії входять щонайменше по одному представнику державного органу спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує державну безпеку України (з правом дорадчого голосу), Служби зовнішньої розвідки України (з правом дорадчого голосу) та центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері зовнішніх зносин і координує діяльність державних органів у сфері зовнішніх зносин. Комісія залучає щонайменше одного представника секторального органу у сфері захисту критичної інфраструктури при розгляді питань, які стосуються здійснення прямих іноземних інвестицій у відповідний сектор.

Порядок створення, персональний та кількісний склад, форма роботи, порядок прийняття рішень Комісії визначається Кабінетом Міністрів України.

До повноважень Комісії належить розгляд та аналіз поданих документів іноземних інвесторів з метою встановлення підстав для проведення скринінгу прямих іноземних інвестицій, підготовка рішень про скринінг прямої іноземної інвестиції, відмови в погодженні у здійсненні прямих іноземних інвестицій, а також висновків про ризики, що пов'язані із змінами в структурі власності іноземного інвестора.

До запропонованого повідомляємо, що відповідно до положень Закону України «Про Кабінет Міністрів України», який відповідно до Конституції України визначає організацію, повноваження та порядок діяльності Кабінету Міністрів України, Кабінет Міністрів України для забезпечення здійснення своїх повноважень утворює Національну раду України з питань розвитку науки і технологій, тимчасові консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи.

Завдання, склад та організація роботи консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів визначаються Кабінетом Міністрів України (частини перша, третя статті 48 вказаного Закону).

Відповідно до положень Закону України «Про Кабінет Міністрів України» для підготовки рекомендацій щодо виконання завдань міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади у міністерстві, іншому центральному органі виконавчої влади може утворюватись колегія як консультативно-дорадчий орган. Для розгляду наукових рекомендацій та проведення фахових консультацій з основних питань діяльності у міністерстві, іншому центральному органі виконавчої влади можуть утворюватися інші постійні або тимчасові консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи.

Рішення про утворення чи ліквідацію колегії, інших постійних або тимчасових консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів приймає міністр, керівник центрального органу виконавчої влади. Кількісний та персональний склад колегії, інших постійних або тимчасових консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів і положення про них затверджує міністр, керівник центрального органу виконавчої влади (частини перша, сьома – дев'ята статті 14, частина перша, шоста – восьма статті 22 вказаного Закону).

Тобто повноваження Уряду, міністра, керівника центрального органу виконавчої влади стосовно утворення консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, визначення їх повноважень та затвердження складу є дискреційними та не повинні бути предметом регулювання у законодавчому акті.

8. Абзацом четвертим статті 6 проекту Закону передбачається, що комісія залучає щонайменше одного представника секторального органу у сфері захисту критичної інфраструктури при розгляді питань, які стосуються здійснення прямих іноземних інвестицій у відповідний сектор.

Водночас згідно з абзацом четвертим частини другої статті 1 проекту Закону у цьому Законі вживається термін «сектори критичної інфраструктури» у значенні наведеному у Законі України «Про критичну інфраструктуру».

При цьому проект Закону не розкриває зміст формулювання «секторальний орган у сфері захисту критичної інфраструктури».

Наведене вказує на недотримання загальних вимог нормопроєктувальної техніки щодо забезпечення єдності термінології у проекті акта.

9. Абзацом першим частини першої статті 8 проекту Закону передбачається, що скринінгу підлягають прямі іноземні інвестиції в суб'єкти господарювання, які є операторами критичної інфраструктури, які здійснюють управління об'єктом критичної інфраструктури, внесеного до Реєстру об'єктів критичної інфраструктури.

Водночас аналіз законодавства у сфері критичної інфраструктури, зокрема, Закону України «Про критичну інфраструктуру» та Порядку ведення Реєстру об'єктів критичної інфраструктури, включення таких об'єктів до Реєстру, доступу та надання інформації з нього, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2023 року № 415, який визначає процедури формування і ведення даного Реєстру, використовують мовну конструкцію «включення до Реєстру об'єктів критичної інфраструктури».

10. Абзацами четвертим, п'ятим статті 8 проекту Закону передбачається, що скринінгу підлягають прямі іноземні інвестиції в суб'єкти господарювання, які здійснюють користування металічними рудами та неметалічними корисними

копалинами, які мають стратегічне значення для сталого розвитку економіки та обороноздатності держави.

Перелік металічних руд та неметалічних корисних копалин, які мають стратегічне значення для сталого розвитку економіки та обороноздатності держави визначається Кабінетом Міністрів України.

Разом з цим пунктом 4 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» проекту Закону пропонується внести зміни до статті 8 Кодексу України про надра, згідно з якими до відання Кабінету Міністрів України у галузі геологічного вивчення, використання і охорони надр належить затвердження переліку металічних руд та неметалічних корисних копалин, які мають стратегічне значення для сталого розвитку економіки та обороноздатності держави.

У зв'язку з цим зауважуємо, що в Україні у липні 2021 року схвалений перелік металічних руд та неметалічних корисних копалин, які мають стратегічне значення для сталого розвитку економіки та обороноздатності держави (пункт 1 рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про стимулювання пошуку, видобутку та збагачення корисних копалин, які мають стратегічне значення для сталого розвитку економіки та обороноздатності держави», введеного в дію Указом Президента України від 23 липня 2021 року № 306/2021), як перший крок до законодавчого врегулювання цього питання (положення розділу I Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року, затвердженої Законом України від 21 квітня 2011 року № 3268-VI).

Так, рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 16 липня 2021 року «Про стимулювання пошуку, видобутку та збагачення корисних копалин, які мають стратегічне значення для сталого розвитку економіки та обороноздатності держави», введеного в дію Указом Президента України від 23 липня 2021 року № 306/2021, схвалено перелік металічних руд та неметалічних корисних копалин, які мають стратегічне значення для сталого розвитку економіки та обороноздатності держави.

Підпунктом 3 пункту 2 вказаного Рішення передбачено Кабінету Міністрів України щорічно до 01 січня надавати на розгляд Ради національної безпеки і оборони України актуалізований перелік металічних руд та неметалічних корисних копалин, які мають стратегічне значення для сталого розвитку економіки та обороноздатності держави.

З огляду на наведене правове регулювання, на нашу думку, виникає необхідність додаткового вивчення пропонованих положень проекту Закону щодо затвердження Урядом переліку металічних руд та неметалічних корисних копалин, які мають стратегічне значення для сталого розвитку економіки та обороноздатності держави, із застосуванням комплексного підходу та врахуванням позиції центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища.

11. Згідно зі статтею 9 проекту Закону правочини, які підлягають скринінгу прямих іноземних інвестицій:

1) правочини, спрямовані на здійснення прямих іноземних інвестицій в суб'єкт скринінгу прямих іноземних інвестицій;

2) правочини, внаслідок вчинення яких іноземний інвестор набуде право прямо чи через пов'язаних осіб розпоряджатись більш як 25 відсотками загальної кількості голосів, що припадають на голосуючі акції (частки), які складають статутний (складений) капітал суб'єктів скринінгу прямих іноземних інвестицій;

3) правочини, внаслідок вчинення яких іноземний інвестор набуде право прямо чи через пов'язаних осіб призначати одноосібний виконавчий орган та/або більш як 50 відсотків складу колегіального виконавчого органу суб'єкта скринінгу прямих іноземних інвестицій, та/або можливість обирати більше як 25 відсотків складу наглядової ради чи іншого колегіального органу управління суб'єкта скринінгу прямих іноземних інвестицій, та/або блокувати рішення органів управління суб'єкта скринінгу прямих іноземних інвестицій;

4) погодження проведення інвестиції, спрямоване на набуття у власність чи користування іноземним інвестором (його пов'язаними особами) майна суб'єкта скринінгу прямих іноземних інвестицій, що належить до основних засобів та загальна вартість якого становить від 10 і більше відсотків балансової вартості активів такого суб'єкта скринінгу прямих іноземних інвестицій, визначених у фінансовій звітності на останню дату такої звітності.

Варто звернути увагу, що у пунктах 2 та 3 визначається зміст, наслідки відповідних правочинів, що дає змогу їх ідентифікувати.

Проте зміст правочину, передбаченого пунктом 1, не конкретизовано. При цьому слід зважати, що відповідно до статті 1 законопроекту прямі іноземні інвестиції – цінності, що вкладаються іноземним інвестором в об'єкти інвестиційної діяльності з метою отримання права на участь в управлінні суб'єктом скринінгу прямих іноземних інвестицій.

Очевидно, що у контексті «права на участь в управлінні» критерії щодо відповідних правочинів поглинаються приписами пунктів 2 та 3. У зв'язку з цим відкритим є питання щодо змісту правочинів, згаданих у пункті 1.

Також відкрити є питання щодо застосування формулювання «погодження проведення інвестицій» (пункт 4), враховуючи, що мова про визначення критеріїв для відповідних правочинів.

Крім того, видається логічно неузгодженим непов'язаними критерій щодо набуття у власність майна суб'єкта скринінгу прямих іноземних інвестицій, що належить до основних фондів, з огляду на те, що прямі іноземні інвестиції пропонується пов'язати із правом на участь в управлінні суб'єктом.

12. У пункті 4 частини другої статті 10 проекту Закону використовується формулювання «прямий чи опосередкований майновий інтерес».

Разом з тим такий припис неповною мірою враховує принцип правової визначеності, оскільки залишає відкритим питання щодо його змісту, що, у свою чергу, містить ризики різотлумачення та виникнення проблем під час практичного застосування відповідного положення.

13. Стаття 12 проекту Закону встановлює, що до запиту на погодження здійснення прямих іноземних інвестицій, крім іншого, подається інформація про структуру власності іноземного інвестора, пов'язаних осіб за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму

та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, за погодженням з Міністерством юстиції України.

Відповідні положення потребують уточнення з огляду на таке.

Визначення поняття «структура власності» надається в пункті 58 частини першої статті 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», відповідно до якого це документально підтверджена система взаємовідносин фізичних та юридичних осіб, трастів, інших подібних правових утворень, що дає змогу встановити всіх кінцевих бенефіціарних власників, у тому числі відносини контролю між ними, або відсутність кінцевих бенефіціарних власників.

Згідно з частиною другою статті 5¹ зазначеного Закону форма та зміст структури власності юридичної особи встановлюються положенням, яке затверджує центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, за погодженням з Міністерством юстиції України, крім осіб, визначених абзацами другим і третім цієї частини.

З огляду на зазначене пропонуємо абзац п'ятий статті 12 проєкту Закону викласти в такій редакції: «інформація про структуру власності іноземного інвестора, пов'язаних осіб за формою, встановленою відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

14. Частиною першою статті 13 проєкту Закону передбачається, що якщо іноземний інвестор не надав усю необхідну інформацію, та/або документи надані не в повному обсязі, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну інвестиційну політику, надсилає відповідне електронне інформаційне повідомлення заявнику на електронну адресу заявника, вказану у запиті.

Зміст цього припису не дозволяє встановити, яке повідомлення є відповідним.

Водночас у частині третій вказаної статті законопроєкту йдеться про те, що якщо іноземний інвестор у двадцятиденний строк від дня направлення повідомлення не надав повну інформацію та/або документи, запит залишається без руху.

Ймовірно у цих приписах йдеться про одне й те саме повідомлення. Проте застосування положень закону не може будуватися на припущеннях, відтак норми мають бути сформульовані у спосіб, що виключає неоднозначне розуміння.

Крім того, звертаємо увагу, що відповідно до положень статті 43 Закону України «Про адміністративну процедуру» рішення органу про залишення заяви без руху ухвалюється перед надсиланням повідомлення про необхідність усунення відповідних недоліків.

15. Частиною п'ятою статті 13 проєкту Закону пропонується встановити, що на першому етапі розгляду запиту, проводиться перевірка документів на предмет

того чи підлягають прямі іноземні інвестиції скринінгу. Разом з тим законопроект не визначає, які заходи вважаються другим і наступними етапами.

16. Частиною шостою статті 13 законопроекту передбачається, що якщо за результатами розгляду запиту не підтверджено, що пряма іноземна інвестиція підлягає скринінгу, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну інвестиційну політику, протягом п'яти робочих днів з дня винесення такого рішення повідомляє про це іноземного інвестора шляхом направлення електронного повідомлення. Проте законопроект не визначає строк, протягом якого має бути винесено рішення про непідтвердження, що пряма іноземна інвестиція підлягає скринінгу.

Наведене також стосується й частини сьомої вказаної статті щодо рішення про наявність підстав для проведення скринінгу прямих іноземних інвестицій та частини першої статті 14, у якій йдеться про прийняття рішення про початок скринінгу прямих інвестицій.

17. Статтею 15 проекту Закону передбачається, що правочин, спрямований на здійснення прямої іноземної інвестиції, може бути погодженим з умовами. Такими умовами може бути вжиття іноземним інвестором заходів, які направлені на усунення порушень та обмежень, що мають незначний характер.

Окремою умовою може бути зазначення можливості здійснення інвестиції у інший (меншій) частці, аніж заявлена іноземним інвестором. У прийнятому рішенні зазначається суть порушення чи обмеження, дії, які слід вчинити, а також строк на вивчення таких дій. Вчинення правочину можливе виключно при повному виконанні всіх умов.

Варто зазначити, що використання слова «може бути» вказує на недотримання принципу юридичної визначеності, оскільки містить ознаки непередбачуваності, що може призвести до довільної поведінки суб'єктів, на регулювання відносин яких спрямований запропонований нормативно-правовий акт.

Крім того, за результатами аналізу законопроекту неможливо встановити, які саме порушення та обмеження мають незначний характер, а також у яких випадках умовою може бути зазначення можливості здійснення інвестиції у інший (меншій) частці, аніж заявлена іноземним інвестором, та яким чином визначається розмір, на який відповідна частка має бути зменшена.

18. Статтею 16 проекту Закону передбачається, що підставами для відмови у погодженні здійснення прямих іноземних інвестицій є, зокрема, надання недостовірної, неповної інформації щодо правочину, іноземним інвестором.

Водночас зміст статті 13 проекту Закону вказує на можливість іноземного інвестора у двадцятиденний строк від дня направлення повідомлення центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну інвестиційну політику, надати повну інформацію.

У разі якщо у цих статтях йдеться про один і той самий обсяг інформації, відкритим є питання, щодо встановлення підстави для відмови у погодженні здійснення прямих іноземних інвестицій у разі подання неповної інформації щодо правочину іноземним інвестором.

19. Частиною шостою статті 17 проекту Закону передбачається, що наслідком припинення здійсненої прямої іноземної інвестиції є розірвання правочину, спрямованого на здійснення прямої іноземної інвестиції.

Водночас за результатами аналізу змісту проекту Закону не виявлено положень, які б розкривали механізм реалізації пропонованого, зокрема відкритими залишаються питання щодо: алгоритму дій, які мають бути вчинені з метою розірвання правочину, порядку такого розірвання, суб'єкта, який має ініціювати вжиття відповідних заходів, та наслідків розірвання правочину.

20. Частиною першою статті 19 проекту Закону передбачається, що центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну інвестиційну політику, проводить моніторинг здійснених прямих іноземних інвестицій у суб'єкти скринінгу інвестицій та за результатами проведеного моніторингу приймає відповідне рішення, передбачене пунктами 4 і 5 цієї статті.

Варто зазначити, що структурним елементом статті закону є насамперед частина, яка у свою чергу може включати пункти. З огляду на структуру статті 19 законопроекту, доречним є посилання на частини четверту та п'яту, а не на пункти 4 і 5.

21. Частиною шостою статті 19 проекту Закону передбачається, що під час здійснення моніторингу органи державної влади не мають права втручатися в господарську діяльність іноземного інвестора, а також розголошувати інформацію, що стала відомою під час проведення моніторингу.

Водночас частиною першою статті 19 законопроекту передбачається, що центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну інвестиційну політику проводить моніторинг здійснених прямих іноземних інвестицій у суб'єкти скринінгу інвестицій. Відтак постає питання, про яких органів державної влади йдеться у частині шостій статті 19 законопроекту.

22. Частина друга статті 20 проекту Закону передбачає, що центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну інвестиційну політику, з метою здійснення ним повноважень, визначених цим Законом, отримує відомості з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, зокрема, щодо структури власності та інформації про структуру власності юридичної особи, визначених цим Законом, виключно в електронній формі через портал електронних сервісів у порядку, визначеному Міністерством юстиції України в Порядку надання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань.

Відповідно до пункту 1 розділу III Порядку надання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, затвердженого наказом Міністерства юстиції України 05 травня 2023 року № 1692/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 08 травня 2023 року за № 750/39806 (далі – Порядок), відомості з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – Єдиний державний реєстр) в електронній формі через портал електронних сервісів або через Портал Дія, а також з використанням сервісної послуги у формі прикладного програмного інтерфейсу Єдиного державного реєстру на підставі

договору, укладеного з технічним адміністратором цього реєстру, надаються заявнику, ідентифікованому з використанням засобів електронної ідентифікації із середнім або високим рівнем довіри.

Крім того, розділ V Порядку передбачає, що доступ, зокрема, державних органів до відомостей Єдиного державного реєстру також може забезпечуватися шляхом електронної інформаційної взаємодії електронних інформаційних ресурсів державних органів засобами системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів «Трембіта».

З огляду на викладене видається, що положення статті 20 проєкту Закону звужують можливі способи отримання відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі.

Ураховуючи вищенаведене, пропонуємо в частині другій статті 20 проєкту Закону слова «виключно в електронній формі через портал електронних сервісів у порядку, визначеному Міністерством юстиції України в Порядку надання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань.» замінити словами «в порядку, визначеному законом.»

23. Частиною першою статті 21 проєкту Закону передбачається встановити, що суб'єкт скринінгу прямих іноземних інвестицій, щодо якого здійснюються прямі іноземні інвестиції, за наслідками проведеного скринінгу прямих іноземних інвестицій має право отримувати від органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну інвестиційну політику, інформацію про вжиття заходів внаслідок виявленого порушення іноземним інвестором законодавства про скринінг прямих іноземних інвестицій, зокрема, обмеження у виплаті дивідендів; не врахування права голосу в органах управління.

Частиною другою статті 22 законопроєкту передбачається, що у разі подання іноземним інвестором неповної, недостовірної інформації, внаслідок чого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну інвестиційну політику, прийнято рішення про погодження правочину на здійснення прямої іноземної інвестиції, до іноземного інвестора застосовується санкція у вигляді заборони права голосу, який він набув внаслідок вчинення правочину, та позбавлення права на отримання частки прибутку (дивідендів) з моменту вчинення правочину, а сам правочин підлягає визнанню недійсним.

Заходи у вигляді заборони права голосу та позбавлення права на отримання частки прибутку (дивідендів) з моменту вчинення правочину передбачені також статтею 23 проєкту Закону.

Крім того, пунктом 6 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» проєкту Закону передбачається внести зміни до статей 35, 36 Закону України «Про акціонерні товариства» та встановити, що акціонерне товариство не має права приймати рішення про виплату дивідендів та здійснювати виплату дивідендів за простими та привілейованими акціями у разі порушення акціонером законодавства про скринінг прямих іноземних інвестицій та застосування до нього санкцій відповідно до Закону України «Про скринінг прямих іноземних інвестицій».

Загальні збори не можуть бути проведені у разі, якщо 50 і більше відсотків акцій належать акціонерам, до яких застосовані санкції у вигляді заборони права

голосу відповідно до Закону України «Про скринінг прямих іноземних інвестицій», до моменту усунення порушень, які були причиною застосування таких санкцій».

Насамперед слід зауважити, що «не врахування права голосу в органах управління» (частина перша статті 21 проєкту Закону) та «заборона права голосу» (статті 22, 23 та пункт 6 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» проєкту Закону) є різними за своєю правовою природою інструментами.

«Не врахування права голосу в органах управління» означає можливість прийняття рішення органом управління юридичної особи за рахунок голосів, що належать тим учасникам, до яких не застосоване відповідне обмеження. Тобто фактично такий підхід не блокує роботу органів управління та юридичної особи в цілому.

Проте «заборона права голосу», особливо у випадку, коли такий «голос» може чинити вирішальний вплив на прийняття рішень органом управління юридичної особи, може повністю паралізувати роботу органів управління і як наслідок з великою ймовірністю юридичної особи.

Крім того, потребує врегулювання питання практичного застосування та реалізації положень щодо застосування санкції у вигляді заборони права голосу, оскільки проєкт Закону наразі не містить чітких норм, які б дозволяли ідентифікувати відповідних суб'єктів та отримувати інформацію про накладення на них таких санкцій широкому колу суб'єктів правових відносин.

Так, наприклад, у разі звернення відповідного суб'єкта до державного реєстратора для проведення реєстраційних дій, останній не буде мати правових підстав для відмови у їх проведенні, оскільки положення Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» містять виключний перелік документів, що мають подаватися для проведення державної реєстрації, та підстав для відмови у проведенні державної реєстрації.

Також окремої уваги заслуговує заборона, яку пропонується встановити для акціонерних товариств: заборона приймати рішення про виплату дивідендів та здійснювати їх виплату; заборона щодо проведення загальних зборів у разі якщо до акціонера застосовані передбачені законопроєктом санкції.

По-перше, постає питання, чому така заборона стосується саме акціонерних товариств, адже законопроєкт не обмежує здійснення іноземних інвестицій шляхом набуття права участі в органах управління юридичних осіб інших організаційно-правових форм.

По-друге, щодо змісту самої заборони, факт застосування якої пов'язаний з тим, що одним з акціонерів порушено законодавство про скринінг прямих іноземних інвестицій зазначимо.

Відповідно до частини першої статті 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями справедливості. Зазвичай справедливість розглядають як властивість права, виражену, зокрема, в рівному юридичному масштабі поведінки й у пропорційності юридичної відповідальності вчиненому правопорушенню.

При цьому зміст законопроекту свідчить, що порушником законодавства про скринінг прямих іноземних інвестицій є акціонер, а відповідні заборони/обмеження поширюють свою дію й на інших акціонерів та товариство в цілому.

Фактично акціонер, який не вчиняв жодного правопорушення позбавляється можливості на отримання дивідендів через правопорушника, яким виступає інший.

Також варто звернути увагу, що, наприклад, частиною другою статті 37 Закону України «Про акціонерні товариства» встановлено, що річні загальні збори проводяться не пізніше 30 квітня наступного за звітним року.

Тобто Закон України «Про акціонерні товариства» містить обов'язок щодо проведення річних загальних зборів у встановлений термін, який з огляду на положення законопроекту нівелюється у разі коли, період заборони щодо проведення загальних зборів збігатиметься із періодом проведення річних загальних зборів, що, на наше переконання є неприпустимим.

24. Частина друга статті 22 проекту Закону містить формулювання «у разі подання іноземним інвестором неповної, недостовірної інформації ... правочин підлягає визнанню недійсним». Аналогічні положення про визнання правочину недійсним містять також частина друга, абзац третій частини третьої та абзац третій частини четвертої статті 23 проекту Закону.

Разом з тим пропоновані норми залишають відкритим питання щодо їх правових наслідків, зокрема, чи визнається такий правочин недійсним в силу закону (є нікчемним), чи необхідним є вжиття певних заходів, наприклад, проведення судової-претензійної роботи та який суб'єкт у цьому разі має вжити такі заходи.

25. Проектом Закону пропонується вживати таку правову конструкцію як «центральный орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну інвестиційну політику» та власну назву Міністерства юстиції України.

До запропонованого повідомляємо, що відповідно до положень Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» якщо мова йде про міністерство, то треба вживати конструкцію «центральный орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики ...», а якщо мова йде про інший центральний орган виконавчої влади, який відповідно до законодавчих актів не має повноважень, притаманних міністерствам, то треба вживати конструкцію «центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну політику ...».

26. У цілому до проекту Закону в частині визначення строків вжиття тих чи інших заходів, які передбачені, зокрема, у таких положеннях: «у строк десять робочих днів» (абзац третій статті 8); «не може перевищувати 30 календарних днів» (частина третя статті 14); «у строк, що не перевищує 20 днів» (частина п'ята статті 17); «протягом 15 робочих днів» (частина третя статті 20), зазначаємо.

Пропоновані положення неповною мірою враховують принцип правової визначеності, оскільки залишають відкритим питання щодо моменту, з якого мають обраховуватися такі строки.

Ураховуючи наведене, доцільно використовувати словесні конструкції, наприклад, «протягом ... строку з моменту», «протягом ... днів з моменту», «у ... строк з моменту», «... з дня».

Заступник Міністра

Олена ФЕРЕНС